

БАРОК ВО СЛОВЕНИЈА

УМЕТНИЧКА ГАЛЕРИЈА ВО СКОПЈЕ

1961

СОВЕТ ЗА КУЛТУРА НА НРМ И УМЕТНИЧКА ГАЛЕРИЈА — СКОПЈЕ

Каталог уредува
Е. Маџан

Насловна страна:

Фсргунат Бергант — Портрет на Баронот Кодели

Изложбата БАРОК ВО СЛОВЕНИЈА ја организира Советот за култура на НРМ и Уметничката галерија во Скопје во соработка со Народната галерија во Љубљана.

Целта на оваа изложбена манифестација е да се прикаже на нашата публика поцелосно едно големо уметничко движење.

Барокот како стил во сите гранки на уметноста се јавува кон крајот на XVI век во Италија и веќе во средината на XVII век ги опфаќа сите познати уметнички подрачја во Европа (Шпанија, Франција, Нидерландија и делумно Германија).

Во Словенија барокот се јавува на крајот на XVII век има единствена стилска целина и живее 100 години. Љубљана (архитектите, вајарите и сликарите) има особено и значајно место не само како центар на ова стилско движење кај нас, туку и во доприносот за развитокот на барокот воопшто со своите локални елементи тесно сврзани со домашната традиција и тогавашните потреби.

Едновремено со оваа изложба се одбележува уште една заедничка манифестација на планот за соработка помеѓу југословенските галерии и музеи.

СЛИКАРСТВО

ФОРТУНАТ БЕРГАНТ — е роден на 6 јуни 1721 г. во Мекиње кај Камник, а умрел на 31 март 1769 г. во Љубљана. Основни познавања добил во татковата сликарска работилница. Помеѓу 1750—60 г. веројатно престојувал во Италија. Од како се вратил постојано живеел во Љубљана. Бергант е најизразит и најквалитетен словенечки сликар во XVIII век. Од италијанските мајстори најповеќе влијаеле на него Тиеполо и Пијацета, видни се исто така и влијанија од средноевропското, особено баварското сликарство. На неговите први творби влијаеле Јеловшек и Метцингер. До 1759 г. употребувал светол колорит; фигурите му се речиси маниристичко ломни, диплите пак на облеките се меки. Подоцна колоритот потемнува, диплите на облеката се рашируваат и остро паѓаат. Кога станал зрел мајстор, облеките му губат доминантен акцент, телото експресивно оживува, а во колоритот има фолклорни нијанси и народен белег. Понекаде гледаме монументални тенденции: композицијата е упростена, а боите редуцирани. Карактеристична е обработката на деталите: тантели, раце, реквизити и ликови. Сликал религиозни ликови и портрети на племството, а бил меѓу првите што се зафатиле со сликање портрети на обични луѓе.

1. Портрет на баронот Кодели
2. Портрет на бароницата Гасперини
3. Портрет на опатот Бусет
4. Портрет на баронот В. Д. Ерберг
5. Портрет на Т. Ерберг.
6. Портрет на бароницата А. Марија Ерберг
7. Блажени Бернард Корлеонски
8. Св. Никола

АНТОН ЦЕБЕЈ — е роден на 23 мај 1722 г. во Ајдовшчина, а не се знае каде умрел по 1774 г. Уште 1764 г. љубљанската сликарска задруга го смета како доселеник. Веројатно по смртта на Метцингер ја продолжува традицијата на

неговата работилница. Трпезаријата на богословијата ја исполнил со фрески (еден фрагмент неодамна е откриен) и таванот на рефекториумот на босоногите августинци во Љубљана, куполата на црквата во Доброва, а 1761 г. ја насликал театарската сала во Љубљана. Неговите фрески се наоѓаат во Ајдовшчина, во Добравље кај Ајдовшчина и во куполите на замковите Бистра и Смледник. Илузионистичкиот сликарски принцип го примил од Јеловшек. Неговите слики во масло ги препознаваме во црквата св. Кристоф во Љубљана, во Рудник, во Станежики, во Згорње Кашље, во Гроље, како и во Загреб во црквата на францисканците и црквата на Марија и во повеќе други места во Словенија.

9. Св. Рок и св. Себастијан
10. Св. Јован Крстител
11. Марија — Кралица
12. Св. Кристифор

ЈОЗЕФ ДИГЛ — за животот на овој сликар не се познати никакви податоци.

13. Портрет на грофот Херберштајн
14. Портрет на грофицата Херберштајн

ФРАНЦ Ј. И. ФЛУРЕР — каде и кога се родил не е познато. Од 1724 г. понагаму живее во Градец, каде што умира на 25 јуни 1742 г. Познат е само мал број на неговите дела во масло; како фрескист го зима фамилијата Атемс на која што ѝ ги сликал замковите. Од најпознати дела треба да се споменат фреските во салата на болницата Тоблбад кај Градец од година 1732 и сликата во масло на св. Егидија во градската катедрала. Со своето фреско сликарство Флурер достигна особен степен на илузионизмот, при кое што архитектурата претсатвува само нужна рамка со големи небески површини, со раздвижени фигури, зафатени со јак колорит и светлосна моделација.

15. Пејзаж со коњаници и едрилица
16. Пејзаж со патници и рибари

ФРАНЦ ЈЕЛОВШЕК — е роден на 4 октомври 1700 г. во Менгш (татко му бил од Марибор) а умрел на 31 мај 1764 г. во Љубљана каде се преселил 1729 г. Прво сликарско образование добил веројатно кај сликарот Рајнвалд; помеѓу 1721—23 се запознал со делата на Ѓулио Кваљи кој во тоа време сликал фрески во катедралата и во богословската библиотека; веројатно со него патувал во Италија. Цртал скици за сѐтарни архитектури и пре-дикаоници, сликал во масло, фрески за цркви, скици

за замкови и граѓански куќи и се здобил со глас како најизразит сликар-илузионист. Отпрвин е помпезно монументален и со неизразит колорит, но набргу достигнува зрел израз кој што сè повеќе се усмерува во наративен реализам. Како илузионист со вонреден усет знаел да ја слее архитектонската декорација со просторот. Од нашите барокни мајстори знаел најцелосно да ги сседини сите ликовни родови воедно: сликарството, архитектурата и скулптурата. Без сомнение тој добро го познавал италијанскиот илузионизам, но поблиска му била австријската варијанта која што ја прилагодил кон домашното уметничко расположение и по таков начин создал словенечки концепт на монументалното сликарство.

17. Света фамилија

18. Јоаким и Ана со Марија

ЈОХАН ЛУКАС КРАКХЕР — е роден на 3 март 1717 г., се претполага во Знојме. Единаесет години учел во Академијата во Беч, а околу 1750 г. се населил во Прага. Повеќе пати патувал во Унгарија. 1754 г. се настанил во Ерлава каде и умрел на 1 декември 1779. Едно од неговите најстари познати дела е сликата на св. Игнацие од Оксина настанала 1744 г. Во Горњи Град ја исполнил градската дворана со фрески. Многу негови дела ја збогатуваат унгарската уметност.

19. Екстаза на св. Игнацие.

ЛЕОПОЛД ЛАЈЕР — е роден на 20 ноември 1753 г. во Крања каде што и умрел на 12 април 1828 г. неговата фамилија е преселена, веројатно од тиролско, веќе во XVII век. Дедо му и татко му биле сликари, а сликарската работилница ја наследиле браќата: Валентин, Антон и Леополд. Татко му, религиозен сликар, го запознал со италијанските образци и со сликарството на Метцингер, што влијаело на синот, кој покрај епитонството го задржал својот ликовен израз. Најсетне во неговото дело преовладува проблем на светлината и техниката на Кремзер-Шмитова палета со потенцирано визионерство. Освен религиозни слики работел и портрети, слики на стакло, скици за фигурини, сликал и фрески угледувајќи се притоа на Јеловшек. Лајер ја исполнил празнината која што настанала по смртта на големата генерација барокни мајстори, поврзувајќи ја нивната уметност со долга низа мајстори во XIX век. Неговите слики се доживевани, декоративни и понекојпат наивно наративни.

20. Даночна пара I
21. Во Геџиманската градина
22. Пат на Голгота
23. Даночна пара II
24. Мачење на св. Лоренцо
25. Миење нозе

ВАЛЕНТИН ЈАНЕЗ МЕТЦИНГЕР — бил крстен на 19 април 1699 г. во Сент Аволд во Лорена, а умрел на 12 март 1759 г. во Љубљана. Кај нас неговите најстари слики се наоѓаат во Брежице од 1729 година. Иако бил од туѓо потекло сепак толку се прилагодил кон словенечката средина што со право го сметаат за словенечки мајстор. Погolem број негови дела се со религиозна содржина но сепак бил признат и како портретист. По колоритот излегува од венецијанската школа, во композицијата и иконографските мотиви се угледува на Карачи, Рубенс и Мурило. Во своите слики поставува пејзажи и мртви природи што е ретко во делата на словенечките барокни мајстори. Особено се значајни Метцингеровите ликови со силно наугоре свртени очи. Влијаел на Бергант и Тушек, а особено на Поточник, Марко и Леополд Лајер. Неговите слики се наоѓаат раструрени низ сета Словенија како и во некои места во Хрватска.

26. Св. Флоријан
27. Св. Валбурга
28. Портрет на жупникот Расп
29. Портрет на грофот Леополд Ламберг I
30. Портрет на грофот Леополд Ламберг II
31. Апотеоза на св. Фрањо Салешки
32. Св. Фрањо Салешки го исповеда еден благородник
33. Св. Фрањо Салешки и Франциска Шанталска
34. Св. Нотбурга
3. Марија со Христа и Јован Крстител
36. Св. Амброзије
37. Св. Августин

НЕПОЗНАТ СЛИКАР —

38. Марија со св. Јанез Непомук и св. Нотбурга

НЕПОЗНАТ СЛИКАР —

39. Ноли ме тангере

ЈАНЕЗ ПОТОЧНИК — е роден на 15 јуни 1749 во Кропа, а умрел на 9 февруари 1834 г. во Љубљана. Студиозните цртежи по античните обрасци ни докажуваат дека имал систематско сликарско образование, но не се знае каде. Од раѓање бил глумонем. Сликајќи во масло пове-

ке пати речиси го копираше Метцингер. Во фреско сликарството бил следбеник на Јеловшек. Особено неговите слики во масло се ускладени со литературната содржина; колоритот е декоративно ускладен. Во подоцнежните дела, особено во портрети, Поточник се доближил до класицистичка смиреност, а во фреските до крајот ја запазил барокната традиција.

40. Св. Јован Крстител

41. Четрнаесет светители

ЈАНЕЗ М. РАЈНВАЛД — е роден околу 1660 г., а умрел во Љубљана на 25 јуни 1740 г. Познати се само малку негови дела. Покрај сликата на св. Јанез Непомук во Сподња Драга кај Вишња Гора од 1731 г. најпозната е сликата „Смртта на с.в Франциск Ксавериј“, што се наоѓа во Радмирје кај Горњи Град, а која што во многу копии и бакро-рези била распространета низ сета Европа. Сликите во масло му се работени со светло темна техника, — по углед на сликарите од XVII.

42. Автопортрет

ДАНИЕЛ ДЕ САВОЈЕ — кога и каде е роден не е познато, а се знае дека 1727 г. станал граѓанин на Љубљана. Досега се познати седум негови портрети што настанале помеѓу 1720—1725 г. Савоје е претставител на галантниот репрезентативен портрет од првата четвртина на XVIII век; карактеристично за неговото творештво е скицирањето со кистот, со што го раздробува локалниот колорит постигнувајќи мекост во моделирањето на ликовите и предавајќи ги деталите со големо мајсторство. Постои претпоставка дека е во родбинска врска со сликарот Даниел де Савоје од Гренобл.

43. Портрет на жената на Видеркери

44. Портрет на благородникот Видеркери

КРЕМЗЕР-ШМИТ

МАРТИН ЈОХАН ШМИТ — е роден на 25 септември 1718 г. во Графенворт, а умрел на 28 јуни 1801 г. во Штајн кај Кремс. Основни познавања добил во татковата работилница, а потоа учел кај сликарот Готлиб Штармаер. Од 1735—45 живеел во Италија, а потоа отворил своја работилница во Штајн. Во Словенија веројантно бил помеѓу 1775—80 г. кога во Љубљана ја насликал со фрески Груберовата капела. Кремзер Шмит се убројува помеѓу касно барокни австриски сликари. Во Словенија се зачувани 52 негови дела и тоа слики во масло, графики и цртежи. Влијаел на Леополд Лајер и на неговата работилница.

45. Благовест
46. Светители-заштитници од куга
47. Казнети Данаиди
48. Актеон и Дијана
49. Грабнување на Сабињанките

ФРАНЦ А. ШТАЈНБЕРГ — е роден 1684 г. во Калец, а умрел на 7 февруари 1765 г. Бил геодет и механичар. Студирал во Беч, а подоцна станал раководител на рудникот во Идрија. 1716 нацртал географска карта на Краинска покраина и направил бакорез. 1758 г. го нацртал Церкнишкото езеро.

50. Зимски рибслов на Церкнишкото езеро

ФРАНЦ М. ШТРАУС — е роден на 11 септември 1674 г. во Словен Градец каде што умрел на 1 март 1740. Не се знае каде учел; неговите дела покажуваат натуралистичко решавање и потенцирана експресивност што им било туѓо на краинските сликари. Штраус ги прима италијанските мотиви непосредно преку австриските мајстори и на него влијае северниот натурализам. Најсилно можел да вијае на него Вајсенкирхнер. Скоро сите негови дела се со религиозна содржина. Расфрлени се во околината на Словен Градец, во дравска долина, во околината на Марибор, како и во Штајерска и Корушка.

51. Пејзаж со ловци
52. Пејзаж со крепост и ловци

ЈАНЕЗ А. ШТРАУС — е роден на 13 ноември 1721 г. во Словен Градец и таму умрел на 1 април 1783 г. Познати ни се околу сто слики кои што се наоѓаат во долината на Сава, Драва, во околината на Марибор, и Цеље, и во Корушка. Преовладуваат олтарни слики, но се среќаваат и портрети, мртви природи и ведути. Најпознатото дело му е „Пиета“ во Словен Градец. Како сликар произлегува од татковата работилница. Сочувал особено светло-темна обработка на фигури што по некој пат преминува во драстична комбинација на контрасти.

53. Портрет на опатот Шрекингер
54. Портрет на наджупникот Фирингер
55. Св. Мартин
56. Св. Себастијан
57. Св. Валентин
58. Мртва природа I
59. Мртва природа II
60. Мртва природа III

ХАНС А. ВАЈСЕНКИРХНЕР — е роден на 10 февруари 1646 г. во Лауфен во Баварска, а умрел на 26 јануари 1695 г. во Градец. Не е познато каде учел, но неговите дела ни покажуваат дека сликарско образование добил во Италија. Влијанијата наполно не ги совладал, затоа кај него се чувствува еклектички призвук, иако се смета за најкарактеристичен сликар во Штајерска во втората половина на XVII век. Како сликар на гротото Егенберг најмногу е познат со фреските насликани во Егенберг. Светли бси со кои што ги гради своите мирни заоблени композиции се мешаат со темни. Допојасни фигури на светци кои што делуваат речиси портретно потсетуваат на напoлитанското светло-темно, и на венецијанските типови. Во Словенија се досега потврдени негови 16 слики.

- 61. Св. Рок и Св. Себастијан
- 62. Мадона и св. Никола
- 63. Мадона и св. Доминик
- 64. Христос се проштева со Марија

СКУЛПТУРА

МИХАЕЛ ЛЕР — е роден околу 1700 г., а умрел по 1761 г. во Љубљана. Пред доаѓањето во Љубљана живеел извесно време во Рим. Во архивските списи во Љубљана постојат записи за повеќе негови дела кои до денес не се сочувани. Од неговите дела познати се неколку пластики во љубљанската црква св. Петар.

- 70. Св. Рок
- 71. Св. Јоб

НЕПОЗНАТ АВТОР — 65. Св. Стефан

НЕПОЗНАТ АВТОР — 66. Св. Доминик

- 67. Св. Клара

ЉУБЉАНСКА ФРАНЦИСКАНСКА РАБОТИЛНИЦА — 68. Марија

- 69. Св. Јован

ЈОЖЕФ ШТРАУБ — е роден 1712 г. во Вајсенштајг, а умрел на 25 март 1756 г. во Марибор. Потекнува од прочуена европска вајарска фамилија Штрауб. Неговите браќа твореле во Минхен, во Беч, Грац и Ратона. Учел кај постариот си брат, бил помошник кај М. Лер во Љубљана, а помеѓу 1743—46 г. се населил во Марибор каде што творел сè до својата смрт. Неговиот опус заедно со опус на Холцингер несомнено претставува врвно до-

стигнување на словенечко-штајерското резбарство.

72. Св. Јован Крстител

ВАЈТ КЕНИГЕР — е роден на 1 јули 1720 г. во Секстен во Тирол, а умрел на втори декември во 1792 во Градец. Учел во Ининген и во Бечката Академија кај скулпторот Јакоб Шлетерер. По 1753 г. се населил во Градец и се развил во највиден, касно барокни уметник во Штајерска. Во неговото творештво барокната скулптура — пред конецот на барокот — најде свој последен квалитетен врв. Во неговите подоцнежни дела, пред сè во архитектурните композиции на олтарите веќе може да се почувствува близината на класицизмот. Поважните негови дела се наоѓаат во разни цркви и дворци во Градец, Шенбрун во Беч и многубројни места во Штајерска.

73. Марија

74. Св. Фрањо

75. Св. Јован Непомук

ДЕКОРАТИВНА ПЛАСТИКА

76. Столб од олтарот во Шмарата

77. Столб од олтарот во Надлеск

А. ЦЕВЦ, Љубљана

Фортунат Бергант: Портрет на бароницата Т. Ерберг

Фортунат Бергант: Портрет на опатот Бусет

Фортунаг Бергант: Св. Никола

Антон Цебеј: Марија Кралица

Франс Ј. И. Флурер: Пејзаж со коњаници и едрилица

Франс Јеловшек: Јоаким и Ана со Марија

Франс Јеловшек: Света фамилија

Леополд Лајер: Даночна пара

Леополд Лајер: Мачење на св. Лоренцо

Валентин Метцингер: Портрет на грофот Ламберг

Валентин Метцингер: Св. Франс Салешки исповеда еден благородник

Валентин Метцингер: Марија со Христа и Јован Крстител

Даниел де Савоје: Портрет на жената на Видеркери

Кремсер Шмит: Грабчувањето на Сабиланките

Кремзер Шмлт: Казнеги Данаиди

Кремзер Шмит: Актеон и Диана

Франц А. Штінберг: Зимски риболов на Цержнішкого езеро

Јанез А. Штраус: Св. Валентин

Ханс А. Вајсенкирхнер: Мадона и св. Никола

Љубљанска фрацисканска работилница: Марија

Вајт Кенигер: Марија

Јозеф Штрауб: Св. Јован Крстител

